EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 30.7.2024.
COM(2024) 327 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par to, kā tiek īstenota Regula (EK) Nr. 862/2007 par Kopienas statistiku attiecībā uz migrāciju un starptautisko aizsardzību

1. IEVADS

Regula (EK) Nr. 862/2007 ([1]) ("regula") paredz kopīgus noteikumus Eiropas statistikas sagatavošanai par migrāciju un starptautisko aizsardzību Eiropas Savienībā (ES). Saskaņā ar 3. pantu minētie noteikumi aptver **statistiku par starptautisko migrāciju**, arī migrācijas plūsmām, migrantu skaitu un pilsonības iegūšanu. Saskaņā ar 4.–7. pantu tie aptver arī **patvēruma un pārvaldītas migrācijas statistiku**, kura ietver šādas jomas:

- patvēruma pieteikumi, arī nepavadītu nepilngadīgo pieteikumi, pirmās instances lēmumi un pārsūdzības lēmumi, ar kuriem piešķir vai atsauc dažādu veidu starptautiskās aizsardzības statusu, un ES pārmitinātās personas;
- statistika par to, kā dalībvalstis piemēro Dublinas III regulu ([2]);
- trešo valstu valstspiederīgie, kuriem atteikta ieceļošana dalībvalstī uz ārējās robežas vai par kuriem ir ziņas, ka saskaņā ar valsts tiesību aktiem viņi tajā uzturas nelegāli;
- uzturēšanās atļaujas, kas izsniegtas trešo valstu valstspiederīgajiem, atļaujas derīguma termiņš un pamatojums atļaujas izsniegšanai, kā arī
- trešo valstu valstspiederīgie, kuriem uzdots atstāt dalībvalsts teritoriju vai kuri reģistrēti kā izceļojuši pēc rīkojuma izdošanas.

Šis ir piektais ziņojums par regulas īstenošanu, kā noteikts tās 12. pantā, un tas sagatavots pēc ziņojumiem 2012.([3]), 2015.([4]), 2018.([5]) un 2021.([6]) gadā. Tajā sniegta informācija par progresu, kas regulas īstenošanā panākts kopš 2021. gada, un izklāstīti turpmākie pasākumi, kuri veicami, lai vēl vairāk uzlabotu minētās statistikas kvalitāti.

2. SVARĪGAS NORISES KOPŠ 2021. GADA

Kā dokumentēts 2021. gada ziņojumā, pēc pastāvīgiem uzlabojumiem, kas notika līdz 2018. gada ziņojumam, vispārējo datu pieejamība un kvalitāte ir stabilizējusies augstā līmenī. Vairāki turpmāki tehniskie uzlabojumi kopš 2021. gada ir palīdzējuši nodrošināt statistikas rezultātu

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 862/2007 par Kopienas statistiku attiecībā uz migrāciju un starptautisko aizsardzību (OV L 199, 31.7.2007., 23. lpp.).

([2]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 604/2013 (2013. gada 26. jūnijs), ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (OV L 180, 29.6.2013., 31. lpp.).

([3]) COM(2012) 528.

([4]) COM(2015) 374.

([5]) COM(2018) 594.

([6]) COM(2021) 489.

atbilstību, kā arī padarīt efektīvāku datu validāciju un apstrādi. Covid-19 pandēmijas laikā dalībvalstis un *Eurostat* nodrošināja, ka datu nosūtīšanā un publikācijās tiek ievērots datu izplatīšanas kalendārs.

Padome 2022. gada 4. martā ieviesa pagaidu aizsardzību personām, kas bēg no Ukrainas Krievijas agresijas kara pret Ukrainu rezultātā ([7]). Lai gan regulas tiesību normas paredzēja ceturkšņa datu vākšanu par pagaidu aizsardzības piešķiršanu, par prioritāti kļuva vajadzība pēc papildu un biežākas, un savlaicīgākas statistikas šajā jomā. Tā rezultātā no visām ES un EBTA valstīm tika brīvprātīgi vākti ikmēneša statistikas dati par pagaidu aizsardzības piešķiršanu, kā arī par pagaidu aizsardzības statusa saņēmēju skaitu.

Tomēr, ņemot vērā sociālās un demogrāfiskās parādības, arī migrācijas, strauji mainīgo raksturu, ir radušās jaunas vajadzības pēc savlaicīgākas un detalizētākas regulāras Eiropas statistikas.

2020. gadā regula tika grozīta ([8]), lai patvēruma un pārvaldītas migrācijas statistiku saskaņā ar 4.–7. pantu atjauninātu attiecībā uz jauniem mainīgajiem lielumiem, sīkākiem dalījumiem un datu biežāku vākšanu par pārskata periodiem no 2021. gada. *Eurostat* regulāri uzrauga progresu, kas skartajās dalībvalstīs panākts attiecībā uz nepieciešamajiem pielāgojumiem valstu statistikas sagatavošanas sistēmās. Saskaņā ar regulas 11.a pantu Komisija piešķīra pagaidu atkāpes ([9]) 16 dalībvalstīm, par atkāpju maksimālo derīguma termiņu nosakot 2023. gada 31. decembri. Līdz 2023. gada beigām – pirms atkāpju derīguma termiņa beigām – 11 valstis sāka iesniegt datus saskaņā ar pieprasījumiem. Pēc atkāpju piemērošanas perioda beigām tika noteiktas precīzas neatbilstības problēmas, kas tiek risinātas divpusēji. Kā noteikts regulas 9.b pantā, Komisija no Savienības vispārējā budžeta piešķir finansiālo ieguldījumu, lai dalībvalstīs atbalstītu vajadzīgos izstrādes vai īstenošanas pasākumus. Attiecīgie instrumenti ir *Eurostat* piešķirtās dotācijas un atbalsts no Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda ([10]).

Turklāt Komisija (*Eurostat*) ir veikusi izmēģinājuma pētījumus, kā noteikts regulas 9.a pantā, lai pārbaudītu jaunu datu vākšanas vai sadalījuma īstenojamību. Tā izvērtē rezultātus ciešā sadarbībā ar īpašu darba grupu, kas nodarbojas ar izmēģinājuma pētījumiem par jaunu patvēruma un pārvaldītas migrācijas statistiku. Atkarībā no minētajiem rezultātiem Komisija var apsvērt iespēju sagatavot īstenošanas aktus, ar kuriem ievieš juridisku pienākumu šādu statistiku nosūtīt Komisijai (*Eurostat*). Pirmais ziņojums par izmēģinājuma pētījumu progresu tika publicēts 2022. gadā ([11]).

([7]) Padomes Īstenošanas lēmums (ES) 2022/382 (2022. gada 4. marts), ar ko Direktīvas 2001/55/EK 5. panta nozīmē konstatē no Ukrainas pārvietoto personu masveida pieplūduma esamību un nosaka pagaidu aizsardzības ieviešanu (OV L 71, 4.3.2022., 1. lpp.).

([8]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/851, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 862/2007 (OV L 198, 22.6.2020., 1. lpp.).

([9]) Komisijas Īstenošanas lēmums (ES) 2021/431, ar ko konkrētām dalībvalstīm piešķir atkāpes no Regulas (EK) Nr. 862/2007 (OV L 86, 12.3.2021., 5. lpp.).

([10]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1147, ar ko izveido Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu (OV L 251, 15.7.2021., 1. lpp.).

([11]) SWD(2022) 198.

Turklāt Komisija 2021. gadā sāka iniciatīvu, kuras mērķis ir pārskatīt iedzīvotāju un mājokļu statistikas tiesisko regulējumu. Šajā kontekstā pašreizējā tiesiskā regulējuma – arī starptautiskās migrācijas statistikas saskaņā ar regulas 3. pantu – izvērtējumā tika konstatētas vairākas būtiskas nepilnības. Tāpēc Komisija ierosināja jaunu integrētu tiesisko regulējumu, attiecībā uz kuru turpinās likumdošanas procedūra (sk. 4. iedaļu).

3. SAGATAVOTĀS STATISTIKAS KVALITĀTE

Lai īstenotu regulu, *Eurostat* turpina cieši sadarboties ar visām attiecīgajām valstu iestādēm. Galvenie migrācijas plūsmu, pilsonības iegūšanas un iedzīvotāju skaita statistikas sniedzēji ir valstu statistikas institūti. Patvēruma un pārvaldītas migrācijas statistiku parasti tieši sniedz iekšlietu ministrijas, imigrācijas dienesti vai policijas iestādes.

Lai izvērtētu ienākošo datu kvalitāti, *Eurostat* vāc plašus metadatus un kvalitātes informāciju no dalībvalstīm. Rezultātā sagatavotie metadatu valstu ziņojumi ir izmantojami kvalitātes pārbaudēm, izvērtējumiem un turpmākiem uzlabojumiem ([12]). Tie palīdz lietotājiem pareizi interpretēt un izmantot statistiku. Turpmākajās iedaļās ir aplūkoti dažādi kvalitātes aspekti.

3.1. Būtiskums

Statistika par migrāciju un starptautisko aizsardzību tiek izmantota ES politikā migrācijas, iekšlietu, nodarbinātības, sociālo lietu, tieslietu, ārējo attiecību un cilvēktiesību jomā. Komisija paļaujas uz šiem datiem, gatavojot regulārus ziņojumus, politikas priekšlikumus un īstenošanas ziņojumus, kas nepieciešami saskaņā ar ES tiesību aktiem, un veicot politikas analīzi.

2020. gada septembrī Komisija ierosināja Migrācijas un patvēruma paktu ([13]). 2024. gadā pieņemtais tiesību aktu kopums ietver Regulu (ES) 2024/1351 par patvēruma un migrācijas pārvaldību ([14]), kurā noteikts, ka Komisijai jāpublicē *Eiropas patvēruma un migrācijas gada ziņojums*, kurā novērtēta patvēruma, uzņemšanas un migrācijas situācija iepriekšējos 12 mēnešos. Šā ziņojuma pamatā jābūt atbilstīgiem datiem un informācijai, ko sniegušas dalībvalstis un dažādas Eiropas struktūras un aģentūras, tai skaitā regulā paredzētajai statistikai.

Statistiku saskaņā ar regulu izmanto arī, lai noteiktu budžeta piešķīrumus dalībvalstīm attiecībā uz dažiem ES fondiem saskaņā ar daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam. Valstu finansējuma piešķīrumi no Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda un Robežu pārvaldības un vīzu instrumenta ([15]) balstās uz jaunāko ikgadējo statistiku saskaņā ar regulu. Minētā statistika arī

([12]) https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en: demo_pop_esms.htm; migr_immi_esms.htm; migr_acqn_esms.htm; migr_asytp_esms.htm; migr_asyapp_esms.htm; migr_asydec_esms.htm; migr_dub_esms.htm; migr_eil_esms.htm; migr_res_esms.htm (tikai angļu valodā).

([13]) Migrācijas un patvēruma pakts. Eiropas Komisija (europa.eu).

([14]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1351 par patvēruma un migrācijas pārvaldību (OV L, 2024/1351, 22.5.2024.).

([15]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1148, ar ko izveido finansiāla atbalsta instrumentu robežu pārvaldībai un vīzu politikai, kurš ir daļa no Integrētās robežu pārvaldības fonda (OV L 251, 15.7.2021., 48. lpp.).

palīdz iegūt pierādījumus, kas vajadzīgi, lai koncentrētos uz stratēģiskajām prioritātēm ES migrācijas politikas ārējā dimensijā, tostarp lemjot par finansējuma piešķīrumiem ([16]).

Migrācijas un starptautiskās aizsardzības statistiku izmanto arī ar migrāciju saistītas ES aģentūras, piemēram, Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (*Frontex*) un Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra, ar kurām *Eurostat* cieši sadarbojas datu vākšanas un statistikas metodikas jomā.

Attiecīgu publikāciju piemēri ir 2023. gada *Ziņojums par demogrāfisko pārmaiņu sekām* ([17]), 2024. gada *Ziņojums par novecošanu* ([18]), kā arī Komisijas Migrācijas un demogrāfijas zināšanu centra ([19]) publikācijas, piemēram, *Demogrāfijas atlants* ([20]) un *Migrācijas atlants* ([21]), un Eiropas Migrācijas tīkla ([22]) publikācijas, piemēram, 2022. gada *Ziņojums par migrāciju un patvērumu* ([23]). *Eurostat* ir galvenais statistikas datu sniedzējs šādām publikācijām.

Turklāt regulāri statistikas lietotāji ir cita starpā valstu pārvaldes iestādes, starptautiskas organizācijas, akadēmiskie pētnieki un pilsoniskās sabiedrības grupas, kas strādā ar plašu tematu klāstu. Minētie temati ietver imigrantu integrāciju, valstu patvēruma un imigrācijas procedūru izstrādi un uzraudzību, kā arī prognozes attiecībā uz iedzīvotājiem un darbaspēku.

3.2. Precizitāte

Dalībvalstis statistikas precizitāti pastāvīgi uztur augstā līmenī vai to uzlabo. Konkrētas problēmas saistībā ar precizitāti joprojām pastāv attiecībā uz starptautiskās migrācijas datiem. Tās attiecas gan uz nepilnīgu aptvērumu (kad personas nereģistrējas savā dzīvesvietā), gan uz pārāk lielu aptvērumu (kad personas neizreģistrējas, jo bieži vien tām nav pienākuma vai stimula to darīt). Lai vēl vairāk uzlabotu precizitāti šajā jomā, dažas dalībvalstis apmainās ar datiem un izmanto aplēses paņēmienus un papildu administratīvos datu avotus. Statistikas kvalitātes turpmākus uzlabojumus, jo īpaši attiecībā uz pārvietošanos ES iekšienē, ierobežo pārvietošanās brīvība ES un problēmas, kas saistītas ar personas datu aizsardzību.

([16]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/947, ar ko izveido Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu "Eiropa pasaulē" (OV L 209, 14.6.2021., 1. lpp.).

([17]) https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/new-push-european-democracy/impact-demographic-change-europe_lv

([18]) https://economy-finance.ec.europa.eu/publications/2024-ageing-report-underlying-assumptions-and-projection-methodologies_en

([19]) https://knowledge4policy.ec.europa.eu/organisation/kcmd-knowledge-centre-migration-demography_en

([20]) https://knowledge4policy.ec.europa.eu/atlas-demography_en

([21]) https://migration-demography-tools.jrc.ec.europa.eu/atlas-migration

([22]) https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn_en

([23]) https://home-affairs.ec.europa.eu/networks/european-migration-network-emn/emn-publications/emn-annual-reports_en

3.3. Savlaicīgums un punktualitāte

Atkarībā no datu veida tie jāiesniedz *Eurostat* 2 līdz 12 mēnešu laikā pēc atsauces datuma vai atsauces perioda beigām. Automatizētu datu izguves procedūru valstu līmenī un *Eurostat* īstenotās regulārās uzraudzības mērķis ir nodrošināt, ka dati tiek sniegti punktuāli. Nosūtīšanas termiņi kopumā ir ievēroti, un kopš 2021. gada tendences lielākoties ir nemainīgas vai nedaudz uzlabojas. Citas neregulāras problēmas, piemēram, atsevišķi traucējumi personāla nepieejamības vai datorsistēmas atteices dēļ, joprojām tiek konstatētas reti. Covid-19 pandēmija nav ietekmējusi izplatīšanas kalendāra īstenošanu.

3.4. Pieejamība

Statistikas dati un metadati ir brīvi pieejami *Eurostat* tīmekļa vietnes sadaļā *Migration and asylum* ([24]). Turklāt minētā statistika tiek iekļauta regulāri atjauninātos *Statistics Explained* rakstos ([25]) un tādās publikācijās kā *Eiropas pamatrādītāji* ([26]).

Saskaņā ar regulu sagatavotie statistikas dati joprojām ir vieni no visplašāk izmantotajiem Eiropas statistikas datiem. Kopš 2021. gada ar migrācijas un patvēruma statistiku saistītās tematiskās sadaļas ([27]) *Eurostat* tīmekļa vietnē ir bijušas vispopulārākās, un tas liecina par lietotāju lielu interesi. Viens no visvairāk apmeklētajiem rakstiem ir *Statistics Explained* raksts par migrācijas un migrantu statistiku ([28]). *Eurostat* ir regulāri gatavojis publikācijas par patvērumu un pārvaldītu migrāciju, tai skaitā populāru rakstu par ikgadējo patvēruma statistiku, kuram tika pievērsta liela uzmanība ([29]). Minētā statistika ir labi pamanāma arī *Eurostat* sociālo mediju kanālos. 2023. gadā tika publiskots jaunu rādītāju kopums attiecībā uz starptautisko migrāciju, kā arī patvērumu un pārvaldītu migrāciju. 2024. gadā tika laista klajā jauna interaktīva publikācija *Migrācija un patvērums Eiropā* ([30]) un jauns *Migrantu integrācijas un iekļaušanas infopanelis* ([31]).

3.5. Saskaņotība un salīdzināmība

Jau sen ir izstrādātas metodikas un apkopošanas pamatnostādnes, un tās tiek regulāri uzlabotas attiecībā uz visu regulā paredzēto statistiku. Tās palīdz dalībvalstīm nodrošināt salīdzināmību atbilstīgi ES tiesību aktiem un starptautiskajiem ieteikumiem.

([24]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum (angļu, franču un vācu valodā).

([25]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_asylum (tikai angļu valodā).

([26]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-key-figures/w/ks-ei-23-001 (angļu, franču un vācu valodā).

([27]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/migration-asylum

([28]) http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Migration_and_migrant_population_statistics

([29]) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?oldid=599145

([30]) Migrācija un patvērums Eiropā, 2023. gada izdevums, *Eurostat* (europa.eu).

([31]) Migrantu integrācijas un iekļaušanas infopanelis (europa.eu).

Starptautiskās migrācijas statistika joprojām lielā mērā atbilst statistikai, uz kuru attiecas Regula (ES) Nr. 1260/2013 ([32]). Lai nodrošinātu salīdzināmību, *Eurostat* pārbauda, vai saņemtie dati ir iekšēji un laika gaitā konsekventi un vai tie ir salīdzināmi starp reģioniem un valstīm. Attiecībā uz salīdzināmību starp valstīm regulā ir noteiktas migrācijas plūsmu datu saskaņotas definīcijas. Visgrūtāk risināmas ir bijušas problēmas, kas saistītas ar konkrētu definīciju piemērošanu statistikai par migrācijas plūsmām un pilsonības iegūšanu. Kopš 2021. gada ziņojuma dati, kas nosūtīti statistikai par starptautisko migrāciju un pilsonības iegūšanu, kopumā saglabājās lielā mērā atbilstīgi regulai.

Patvēruma un pārvaldītas migrācijas statistika kopumā labi atbilst regulā ietvertajām definīcijām. Dažās dalībvalstīs joprojām pastāv dažas konkrētas problēmas, bet galvenokārt dalījuma apakškategoriju līmenī.

Pamatojoties uz iedzīvotāju pamatdefinīciju, regula ļauj dalībvalstīm noteikt, ka migrantiem ir vai nu parastā dzīvesvieta vai juridiskā vai reģistrētā dzīvesvieta. Regulā (ES) Nr. 1260/2013 ir noteikts, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai dati par iedzīvotāju skaitu saskaņā ar tās 3. pantu būtu saskanīgi ar datiem, kuri prasīti saskaņā ar regulas 3. panta 1. punkta c) apakšpunktu, jo statistiķi un demogrāfi šos datus par iedzīvotājiem sistemātiski izmanto kopā. Tas nodrošina pilnīgi atbilstīgu datu kopu par iedzīvotāju skaitu valsts līmenī, ierobežojot salīdzināmību starp valstīm. Turklāt starptautiskās migrācijas plūsmu pamatā ir saskaņota vismaz 12 mēnešu uzturēšanās koncepcija. Rezultātā šīs plūsmas ne vienmēr atbilst iepriekš minētā skaita izmaiņām. Minētie jautājumi būs izšķiroši, kad plašākai sasaknošanai statistikā par iedzīvotājiem kopumā (aptverot tautas skaitīšanu, demogrāfiju un starptautisko migrāciju) ES līmenī tiks pievērsta vispusīgāka uzmanība (sk. 4. iedaļu).

Ja ir iespējami salīdzinājumi starptautiskā līmenī, kopumā vērojama augsta saskaņotības pakāpe ar datiem, ko citur savākušas un publicējušas valstu un starptautiskās organizācijas. *Eurostat* cieši sadarbojas ar ES Patvēruma aģentūru un *Frontex*, lai nodrošinātu metodikas un statistikas saskaņotību ar minēto aģentūru izmantotajām metodikām un savāktajiem datiem.

Lai veicinātu statistikas saskaņotību, *Eurostat* sadarbojas arī starptautiskā līmenī. Tas piedalās ANO ekspertu grupā bēgļu un iekšzemē pārvietotu personu statistikas jautājumos ([33]) un ir tās koordinācijas komitejas loceklis. *Eurostat* sekmē grupas darbu, sniedzot metodisku un rakstisku ieguldījumu dažādajos darba rezultātos, kā arī sniedzot administratīvu un finansiālu ieguldījumu. Grupas darba rezultātā ANO 2023. gadā apstiprināja *Starptautiskos ieteikumus par bezvalstniecības statistiku* ([34]). Šie ieteikumi kopā ar iepriekšējiem ieteikumiem par statistiku attiecībā uz bēgļiem un iekšzemē pārvietotām personām nosaka globālu standartu statistikas sagatavošanai par piespiedu pārvietošanu. Piemēram, tajos ir aicināts novērst nepilnības un nodrošināt pienācīgus standartus statistikā par piespiedu kārtā pārvietotiem bērniem, nepavadītiem nepilngadīgajiem un personām ar invaliditāti.

([32]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1260/2013 par Eiropas demogrāfijas statistiku (OV L 330, 10.12.2013., 39. lpp.).

([33]) https://egrisstats.org/ (tikai angļu valodā).

([34]) Starptautiskie ieteikumi par bezvalstniecības statistiku (*IROSS*) (egrisstats.org) (tikai angļu valodā).

Kopš 2020. gada *Eurostat* ir konsultatīvās padomes loceklis Starptautiskajā datu aliansē bērniem kustībā ([35]), kas ir starpnozaru globāla iniciatīva, kuru līdzfinansē ES un kuras mērķis ir uzlabot datus un statistiku un atbalstīt uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanu attiecībā uz bērniem migrantiem un piespiedu kārtā pārvietotiem bērniem. *Eurostat* sniedz ieguldījumu grupas darbā tādās jomās kā valstu datu sistēmu un spēju stiprināšana nolūkā aizsargāt bērnus migrantus un piespiedu kārtā pārvietotus bērnus, tādu metožu popularizēšana un izveide, kas attiecas uz datiem, kuri saistīti ar bērniem, un datu redzamības, pieejamības, piekļūstamības un izmantojamības uzlabošana. *Eurostat* kopš 2023. gada ir arī jaunās ANO Eiropas Ekonomikas komisijas Emigrācijas novērtēšanas darba grupas ([36]) loceklis.

4. NOTIEKOŠAIS DARBS, KO VEIC, LAI RISINĀTU PAŠREIZĒJĀS UN MAINĪGĀS POLITIKAS VAJADZĪBAS

4.1. Izmēģinājuma pētījumi saistībā ar jaunu statistiku par patvērumu un pārvaldītu migrāciju

Regulas 9.a pantā ir noteikts, ka Komisijai (*Eurostat*) ir jāizveido izmēģinājuma pētījumi. Dalībvalstīm tie jāveic brīvprātīgi, lai pētītu konkrētu jaunu datu vākšanas vai sadalījuma īstenojamību, tostarp atbilstošu datu avotu un sagatavošanas metožu pieejamību, statistikas kvalitāti un salīdzināmību, kā arī ar to saistītās izmaksas un slogu.

Eurostat 2021. gadā izveidoja izmēģinājuma pētījumu darba grupu. Līdz 2023. gadam minētā darba grupa bija apspriedusi un apstiprinājusi *Eurostat* ierosinātās pamatnostādnes un veidnes attiecīgajām izmēģinājuma datu vākšanām.

Pēc divām datu vākšanas kārtām līdz 2023. gada oktobrim no 31 uzaicinātās valsts (27 dalībvalstis un 4 EBTA valstis) datus iesniegušas tikai 2–9 valstis atkarībā no jomas un datu kopas. Tādējādi līdzdalība līdz šim ir bijusi ārkārtīgi zema un negarantē reprezentativitāti ES līmenī, kā noteikts 9.a pantā attiecībā uz jebkādām reglamentējošām darbībām.

Rezultātā *Eurostat* ierosināja sava veida prioritāšu noteikšanu, kuras mērķis ir palielināt līdzdalību, koncentrējoties uz tām datu kopām, kas ir visdaudzsološākās īstenojamības un politiskās nozīmes ziņā. Saskaņā ar šo pielāgoto pieeju *Eurostat* 2024. gada aprīlī sāka jaunu izmēģinājuma datu vākšanas kārtu, par nosūtīšanas termiņu nosakot 2024. gada 31. augustu. Ja izmēģinājuma pētījumā tiks panākta reprezentativitāte, tiks izvērtēta iespējamas regulāras datu vākšanas īstenojamība.

4.2. Pašreizējā statistikas jomas regulējuma, kas ietver starptautisko migrāciju, izvērtējums

Komisija 2021. gadā veica Eiropas statistikas par iedzīvotājiem un mājokļiem pašreizējā regulējuma visaptverošu izvērtējumu ([37]). Tas ietvēra starptautiskās migrācijas statistiku saskaņā

([35]) Starptautiskā datu alianse bērniem kustībā (*IDAC*), *UNICEF* DATI.

([36]) https://unece.org/sites/default/files/2023-11/08_TF%20on%20measuring%20emigration_ToR_approved.pdf

([37]) SWD(2023) 13.

ar regulas 3. pantu un visu statistiku saskaņā ar Regulu (EK) Nr. 763/2008 ([38]) un Regulu (ES) Nr. 1260/2013. Izvērtējuma tvērums bija daudz plašāks nekā 3. iedaļā aprakstītā regulārā uzraudzība, jo sistemātiskās apspriedēs ar ieinteresētajām personām tika apkopoti visu attiecīgo ieinteresēto personu grupu viedokļi ([39]). Mērķis bija novērtēt, vai ir sasniegti pašreizējā regulējuma sākotnējie mērķi, un konstatēt būtiskas nepilnības.

Izvērtējumā tika konstatēts, ka pašreizējais regulējums ir nodrošinājis to, ka ir panākti būtiski vispārēji uzlabojumi salīdzinājumā ar sākotnējām problēmām un vajadzībām, ar kurām statistikas kopiena saskārās pirms tā stāšanās spēkā. Konkrēti, pašreizējais regulējums ir ievērojami palielinājis ES pievienoto vērtību, uzlabojot – attiecībā uz datu kopām, kas kļuvušas obligātas, – vairākas statistikas kvalitātes dimensijas ES līmenī, tai skaitā pilnīgumu, konsekvenci un savlaicīgumu. Turklāt pašreizējie tiesību akti ir nodrošinājuši visas attiecīgās ES līmeņa politikas veidošanas un iestāžu vajadzības, kas bija zināmas to izstrādes laikā (2005.–2013. gadā). Tie ir uzlabojuši statistikas sagatavošanas efektivitāti, lietderību un saskaņotību salīdzinājumā ar iepriekšējo situāciju, kurā datu vākšana bija tikai brīvprātīga. Minētie uzlabojumi tika apstiprināti, kad notika apspriešanās ar ieinteresētajām personām. Tomēr izvērtējumā tika konstatētas arī četras būtiskas nepilnības pašreizējā regulējumā.

Pirmā nepilnība: saskaņotība, salīdzināmība, pilnīgums

Lai gan regulā ir noteiktas vienotas galveno statistikas jēdzienu definīcijas, iedzīvotāju definīcija joprojām ir elastīga. Dalībvalstis pašlaik piemēro trīs dažādus regulā atļautos jēdzienus (pastāvīgā dzīvesvieta, reģistrētā dzīvesvieta, likumīga uzturēšanās), dažkārt izmantojot atšķirīgus jēdzienus attiecībā uz dažādām datu kopām (sk. 3.5. iedaļu). Šī galvenā problēma ir izraisījusi dažādu dalībvalstu datu salīdzināmības un saskaņotības trūkumu, mazinot ES pievienoto vērtību. Turklāt statistikas dati, kas joprojām sniedzami brīvprātīgi, bieži vien ES līmenī ir nepilnīgi, jo no dažām dalībvalstīm tie netiek saņemti. Tas ievērojami mazina vispārējo izmaksu lietderību, jo lielākā daļa dalībvalstu tērē resursus to sagatavošanai, bet pilnīga ES aina netiek iegūta.

Otrā nepilnība: savlaicīgums un biežums

Regulas 3. pants attiecas tikai uz gada statistiku par starptautisko migrāciju, un datu kopas jāiesniedz 12 mēnešus pēc atsauces perioda beigām. Lai gan vispārējais savlaicīgums saskaņā ar regulu, salīdzinot ar iepriekšējo pilnībā brīvprātīgo datu vākšanu, ir uzlabojies galvenokārt tāpēc, ka ir novērsti dažu dalībvalstu pārmērīgie kavējumi, tas joprojām neatbilst lietotāju gaidām. Saskaņā ar regulu sniegtie dati ir mazāk savlaicīgi nekā līdzīgas valsts līmeņa publikācijas lielākajā daļā dalībvalstu. Saskaņā ar regulu juridiskos termiņus un statistikas periodiskumu nevar uzlabot, piemēram, lai aptvertu starptautiskās migrācijas statistiku, ko apkopo biežāk nekā reizi gadā. Tādēļ, lai uzlabotu termiņus vai periodiskumu, būtu vajadzīga vēl viena parastā likumdošanas procedūra līdzīgi 2020. gada grozījumam, ar ko 7. pantā ieviesa ceturkšņa statistiku par atgriešanos.

([38]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 763/2008 par iedzīvotāju un mājokļu skaitīšanu (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 218, 13.8.2008., 14. lpp.).

([39]) SWD(2023) 15.

Trešā nepilnība: informācija par sabiedrībai svarīgiem tematiem un grupām

Regulas izstrādes laikā galvenā uzmanība tajā tika pievērsta vajadzībām pēc datiem saistībā ar politikas prioritātēm. Laika gaitā prioritātes ir mainījušās, un pieejamā statistika par starptautisko migrāciju vairs pienācīgi neaptver politikai nozīmīgus raksturlielumus un tematus. Nepilnības, kas apstiprinātas, apspriežoties ar ieinteresētajām personām, ir saistītas ar imigrācijas raksturu. Trūkst arī ģeogrāfiskās detalizācijas, ieskaitot datus par migrācijas plūsmām reģionālā līmenī.

Ceturtā nepilnība: tiesiskā regulējuma elastības trūkums

Papildus iepriekš minētajām nepilnībām spēkā esošajiem tiesību aktiem trūkst elastības, lai pielāgotos jaunām statistikas vajadzībām. Jauni datu avoti dalībvalstīs un ES līmenī (jo īpaši administratīvie dati, tai skaitā sadarbspējas sistēmas un privāti glabāti dati) arī piedāvā iespējamus uzlabojumus izmaksu un savlaicīguma ziņā, taču spēkā esošie tiesību akti šīs izmaiņas neļauj ņemt vērā. Tādējādi tiesisko regulējumu kopš tā pieņemšanas nav bijis iespējams pielāgot nekādām ar politiku saistītām izmaiņām, tāpēc tas ir strauji zaudējis aktualitāti.

4.3. Starptautiskās migrācijas statistikas modernizācija kā daļa no Eiropas statistikas par iedzīvotājiem pārveides

Izvērtējumā tika identificēti vairāki leģislatīvie virzītājspēki attiecībā uz 4.2. iedaļā izklāstītajām būtiskajām nepilnībām un norādīts uz pārmērīgu administratīvo aparātu atbilstības nodrošināšanas, izpildes panākšanas un uzraudzības jomā, jo pašreizējais regulējums ir izkaisīts trīs tiesību aktos. Tāpēc, pamatojoties uz vēlāk veiktu ietekmes novērtējumu ([40]), Komisija ierosināja jaunu pamatregulu par Eiropas statistiku par iedzīvotājiem un mājokļiem, kurā uzmanība pievērsta leģislatīvajiem virzītājspēkiem saistībā ar iepriekš minētajām nepilnībām un kuras mērķis ir arī apvienot atsevišķos tiesību aktus vienā regulā ([41]).

Priekšlikumā ir iekļauti vērienīgi elementi, kuru mērķis ir stiprināt vispārējo konsekvenci un saiknes starp visu ES sociālo statistiku, kuras pamatā ir personas un mājsaimniecības, tostarp saskaņā ar Regulu (ES) 2019/1700 ([42]). Ar to tiek atbalstīta saskaņotas iedzīvotāju definīcijas ieviešana, pamatojoties uz pareizām statistiskās novērtēšanas koncepcijām, un nodrošināta piekļuve pieejamiem datu avotiem, kas uzlabos sociālās statistikas sagatavošanas procesus un vispārējo kvalitāti. Ar priekšlikumu iedzīvotāju un starptautiskās migrācijas statistika arī tiek vairāk saskaņota ar statistiku par patvērumu un pārvaldītu migrāciju saskaņā ar regulas 4.–

([40]) SWD(2023) 11.

([41]) COM(2023) 31.

([42]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/1700, ar ko izveido vienotu ietvaru Eiropas statistikai par personām un mājsaimniecībām, kuras pamatā ir no izlasēm savākti dati individuālā līmenī (OV L 261I, 14.10.2019., 1. lpp.).

7. pantu ([43]). Šā ziņojuma sagatavošanas laikā attiecībā uz minēto priekšlikumu turpinājās parastā likumdošanas procedūra ([44]).

5. SECINĀJUMI UN TURPMĀKIE SOĻI

Saistībā ar pastāvīgajiem kopīgajiem centieniem Eiropas Statistikas sistēmā ([45]), regula tiek labi īstenota. Rezultātā regulāri tiek publicēta vispārēja kvalitatīva Eiropas statistika par migrāciju un starptautisko aizsardzību, kas vajadzīga ES iestādēm un politikas veidotājiem visos līmeņos. Regulāri tiek uzraudzīta atbilstība tiesību aktiem un statistikas kvalitāte, un, tāpat kā iepriekšējā 2021. gada ziņojumā, būtiskas atbilstības problēmas nav konstatētas.

Tomēr spēkā esošā iedzīvotāju statistikas regulējuma izvērtējumā tika konstatētas četras būtiskas nepilnības, proti, tas, ka nav saskaņotas iedzīvotāju jēdziena definīcijas, nepietiekams statistikas savlaicīgums un biežums, informācijas par attiecīgajām grupām un tematiem trūkums un elastības trūkums attiecībā uz pielāgošanos mainīgajām vajadzībām vai jauniem datu avotiem. Tāpēc Komisija ir ierosinājusi vienotu jaunu pamatregulu par Eiropas iedzīvotāju statistiku, kura konsolidētu tiesisko regulējumu un novērstu minētās nepilnības.

Tiek veiktas šādas darbības:

1. 2020. gada redakcijas īstenošanas pabeigšana, noslēdzot atkāpju piemērošanas periodu, pabeidzot regulas 9.a pantā prasītos izmēģinājuma pētījumus un izvērtējot rezultātus sadarbībā ar dalībvalstīm, ņemot vērā iespējamos jaunus obligāti sniedzamus statistikas datus saskaņā ar 4.–7. pantu;

2. parastās likumdošanas procedūras (44. zemsvītras piezīme) turpināšana attiecībā uz jaunu integrētu tiesisko regulējumu par Eiropas iedzīvotāju statistiku, kas ietvertu un paplašinātu statistiku par migrācijas plūsmām, migrantu skaitu un pilsonības iegūšanu saskaņā ar 3. pantu.

([43]) Lai nodrošinātu konsekvenci, priekšlikuma mērķis ir jaunajā regulējumā iekļaut visus statistikas tematus, kas saistīti ar pastāvīgajiem iedzīvotājiem (ieskaitot migrantu skaitu, starptautiskās migrācijas plūsmas un pilsonības iegūšanu, uz ko pašlaik attiecas regulas 3. pants). Savukārt statistika par administratīvajām un tiesu procedūrām, kas saistītas ar patvērumu un pārvaldītu migrāciju, paliktu regulā.

([44]) Procedūra 2023/0008/COD.

([45]) https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-statistical-system